

Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького
Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhitskyj

ISSN 24135550 print
ISSN 25181327 online

<http://nvlvet.com.ua/>

УДК 351.78:631.3.004

Психологічні фактори попередження нещасних випадків на виробництві

Л.М. Гордійчук
lagordiychuk@gmail.com

*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького,
вул. Пекарська, 50, м. Львів, 79010, Україна*

В статті розглядаються проблеми аварійності та травматизму на сучасному виробництві з урахуванням організаційно-психологічних причин виникнення небезпечних ситуацій і нещасних випадків.

Практика показує, що основні причини травматизму і аварійності найчастіше пов'язані з інженерними упущеннями, недоліками в організації робіт з експлуатації обладнання, неправильною оцінкою стану справ на виробництві, тобто, причина закладена в самій людині, так званому «людському факторі». Від психологічної стійкості працівника залежать як його власна безпека, так і безпека підприємства в цілому. Тільки при використанні комплексного підходу до прогнозування травматизму з урахуванням психологічної стійкості виробничого персоналу можливе істотне зниження травматизму на підприємстві і підвищення безпеки праці, оскільки психологічна стійкість є тим резервом, який в даний час не до кінця використовується на практиці.

Особлива увага приділяється широкому спектру властивостей особистості, соціальних обставин і виробничих умов праці які формують психологічні причини свідомого порушення правил безпечної роботи при експлуатації і ремонті сільськогосподарської техніки. Створення максимально безпечних та здорових умов праці є одним із найважливіших завдань. Виконання цього завдання нерозривно пов'язано з удосконаленням методів управління охороною праці на виробництві.

Ключові слова: підвищена небезпека, охорона праці, виробничий травматизм, класифікація, психологія, причини, небезпечні фактори.

Психологический фактор предупреждения несчастных случаев на производстве

Л.Н. Гордійчук
lagordiychuk@gmail.com

*Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицького,
ул. Пекарская, 50, г. Львов, 79010, Украина*

В статье рассматриваются проблемы аварийности и травматизма на современном производстве с учетом организационно-психологических причин возникновения опасных ситуаций и несчастных случаев.

Практика показывает, что основные причины травматизма и аварийности чаще всего связаны с инженерными упущениями, недостатками в организации работ по эксплуатации оборудования, неправильной оценкой состояния дел на производстве, то есть, причина заложена в самом человеке, так называемом «человеческом факторе». От психологической устойчивости работника зависят как его собственная безопасность, так и безопасность предприятия в целом. Только при использовании комплексного подхода к прогнозированию травматизма с учетом психологической устойчивости производственного персонала возможно существенное снижение травматизма на предприятии и повышение безопасности труда, поскольку психологическая устойчивость является тем резервом, который в настоящее время не до конца используется на практике.

Особое внимание уделяется широкому спектру свойств личности, социальных обстоятельств и производственных условий труда формирующих психологические причины сознательного нарушения правил безопасной работы при эксплуатации и ремонте сельскохозяйственной техники. Создание максимально безопасных и здоровых условий труда является

Citation:
Gordiychuk L.M. (2016). Psychological factors warning accidental accidents. *Scientific Messenger LNUVMBT named after S.Z. Gzhitskyj*, 18, 2(69), 198–200.

одной из важнейших задач. Выполнение этой задачи неразрывно связано с совершенствованием методов управления охраной труда на производстве.

Ключевые слова: повышенная опасность, охрана труда, производственный травматизм, классификация, психология, причины, опасные факторы.

Psychological factors warning accidental accidents

L.M. Gordiychuk
lagordiychuk@gmail.com

*Lviv National University of veterinary medicine and biotechnology named after S. Gzhytskyj,
Pekarska Str., 50, Lviv, 79010, Ukraine,*

The article deals with the problem of accidents and injuries in modern production based organizational psychological causes dangerous situations and accidents.

Practice shows that the main causes of injuries and accidents often associated with engineering omissions, shortcomings in the organization of work on equipment operation, incorrect assessment of the situation in the workplace, that is, the reason lies in the man, the so-called «human factor». From the psychological stability depend worker as his own safety and the safety of the whole enterprise. Only when using an integrated approach to predicting injuries considering the psychological stability of the production personnel may significantly reduce injuries at the plant and increase safety, as psychological stability is the reserve, which is currently not fully used in practice.

Special attention is given a wide range of personality traits, social circumstances and working conditions forming psychological reasons deliberate violation of safety in the operation and repair of agricultural machinery. Creating the most safe and healthy working conditions is one of the most important tasks. This task is closely linked with the improvement of methods of management of the workplace.

The largest number of industrial accidents due to the incompetence of leaders and experts in matters of safety, violation of legislation on labor protection. To prevent the violation of safety rules should apply measures of organizational and technical nature, which exclude the possibility of, or conditions for execution of dangerous actions deprive working opportunities to choose between dangerous and safe ways of working; strengthen educational, advocacy and training activities aimed at the formation of the desired behavior.

Ke ywords: high risk, occupational safety, occupational injuries, classification, psychology, causes hazards.

Психологія безпеки розглядає застосування психологічних знань для забезпечення безпеки діяльності людини. Психологія безпеки праці становить важливу ланку в структурі заходів щодо забезпечення безпечної діяльності людини. Проблеми аварійності та травматизму на сучасних виробництвах неможливо вирішувати тільки інженерними методами. В основі аварійності та травматизму лежать організаційно-психологічні причини: низький рівень професійної підготовки з питань безпеки, недостатнє виховання, допуск до небезпечних видів робіт осіб з підвищеним ризиком травматизації, перебування людей в стані стомлення або інших психічних станах (Maksymenko, 2000; Skrypchenko et al., 2002).

Таким чином, у психологічній класифікації причин виникнення небезпечних ситуацій і нещасних випадків можна виділити три класи:

✓ **Порушення мотиваційної частини дій.** Виявляється в небажанні виконувати певні дії (операції). Порушення може бути відносно постійним (людина недооцінює небезпеку, схильний до ризику, негативно відноситься до трудового та технічного регламенту) і тимчасовим (людина в стані депресії, алкогольного сп'яніння).

✓ **Порушення орієнтовної частини дій.** Виявляється в незнанні правила експлуатації сільськогосподарської техніки та технічних систем і норм безпеки праці та способів їх виконання.

✓ **Порушення виконавчої частини.** Виявляється в невиконанні правил (інструкцій, розпоряджень, норм) внаслідок невідповідності психічних і фізичних

можливостей людини вимогам роботи. Порушення можуть бути постійними (недостатня координація, погана концентрація уваги) і тимчасовими (перевтома, зниження працездатності, погіршення стану здоров'я, стрес, алкогольне сп'яніння). Ці порушення створюють реальну можливість виникнення небезпечних ситуацій і нещасних випадків (Maksymenko, 2000; Kukin et al., 2003).

При експлуатації і ремонті сільськогосподарської техніки необхідно призначити групу профілактичних заходів в кожній частині:

- мотиваційна частина пропаганда і виховання;
- орієнтовна частина навчання, відпрацювання навичок;
- виконавча частина профвідбір, медичне обстеження.

Крім того, причини виникнення небезпечних ситуацій і виробничих травм (Kukin et al., 2002; Zotov and Kurdiunov, 2006) пов'язаних з людським фактором, можна розкласти по різних рівнях, а саме:

- Рівень індивідуума (вроджені чи набуті тимчасово або постійно психічні та фізіологічні характеристики організму);
- Рівень ближній середовища (умови праці, порушення колегіальних відносин, незадовільний інструктаж з безпеки праці, житлові та матеріальні турботи);
- Рівень суспільства (недостатня інформованість про професійні ризики та їх наслідки, вади в стратегії організації безпечної праці в галузі, порушення в умовах праці).

За обставин, однакових для всіх працюючих, що визначає значення у формуванні на виробництві поведінки кожної людини, мають його індивідуальні якості, що відображають сукупність соціально-психологічних і фізіологічних властивостей. Вони включають тип нервової системи, темперамент, характер, особливості мислення, освіти, досвід, виховання, здоров'я (Kukin et al., 2003; Zotov and Kurdiumov, 2006).

Розглядаючи поведінку працюючого, можна виділити об'єктивні чинники виробничої обстановки, що створюють небезпечні дії і які спричиняють виникнення небезпечних ситуацій:

1. Відсутність з боку адміністрації належного контролю за дотриманням правил безпеки.

2. Конструктивні недоліки засобів захисту працюючих від впливу небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які дають можливість проникнення в небезпечну зону.

3. Конструктивні недостачі блокуючих пристроїв, що дозволяють нейтралізувати їх дії і можливість ведення роботи небезпечними методами.

4. Недосконала технологія виробничих процесів, що допускає ведення операції з порушеннями правил безпеки.

5. Плинність кадрів, яка призводить до залучення до робіт у вихідні дні, надурочних робіт; погано поставлена пропагандистська і виховна робота.

6. Порушення правил виконання операцій в результаті відсутності інструменту, механізму, матеріалу, установки, на наявність яких виконавець мав право розраховувати при виконанні завдання.

7. Недостатня надійність. Інструмент, матеріал, верстат або установка раптово стають непридатними для подальшого використання, в той час як раніше вони знаходилися в робочому стані.

8. Недоліки в проектуванні обладнання. Помилки в проектуванні призводять до того, що інструменти, верстати або установки стає важко використовувати при виконанні виробничих завдань.

9. Особисті чинники. Недостатні знання методів виконання завдання, помилки інструктажу, погане навчання способів використання інструменту, неправильна або небезпечна поведінка під час роботи.

10. Неповне виконання елементів завдання. Елемент запланованого завдання не був виконаний вчасно або виконувався з помилками.

11. Небезпечні ситуації, які не залежать від завдання, є потенційною небезпекою (погані умови праці, відсутність або несправність засобів індивідуального захисту). Ризик, пов'язаний з такими ситуаціями, може бути, як правило, виключений за допомогою попереджувальних заходів технічного або організаційного характеру (Tkachuk et al., 2009; Pistun, 2010).

Отже, з метою попередження порушення правил безпеки необхідно застосовувати заходи організаційного та технічного характеру, що виключають можливість появи або створення умов для виконання небезпечних дій, позбавити працюючого можливості робити вибір між небезпечним і безпечним способом діяльності; посилити виховну, пропагандистську і навчальну діяльність, направлену на формування необхідної поведінки.

Бібліографічні посилання

- Kukin, P.P., Lapin V.L., Ponomarev, N.L. (2003). *Proizvodstvennaya bezopasnost i okhrana truda*. M.: Vysshaya. shk. (in Russian).
- Kukin, P.P., Lapin, V.L., Ponomarev, N.L., Serdyukov, N.I. (2002) *Bezopasnost zhiznedeyatelnosti. Bezopasnost tekhnologicheskikh protsessov i proizvodstv. Okhrana truda*. M.: Vysshaya. shk. (in Russian).
- Skrypchenko, O.V., Dolynska, L.V., Ohorodniichuk, Z.V. (2002). *Zahalna psykholohiia: Navch. posib*. K.: A.H.N. (in Ukrainian).
- Maksymenko, S.D. (2000). *Zahalna psykholohiia: pidruch. dlia stud. vyshch. navch. Zakladiv*. K.: Forum (in Ukrainian).
- Zotov, B.I., Kurdiumov, V.I. (2006). *Bezpeka zhyttiedialnosti na vyrobnytstvi*. M.: Kolos (in Ukrainian).
- Tkachuk, K.N., Zatsarnyi, V.V., Sabarno, R.V. (2009). *Okhrona pratsi ta promyslova bezpeka: navch. posib*. (in Ukrainian).
- Pistun, I.P. (2010). *Okhrona pratsi (Zakonodavstvo. Orhanizatsiia roboty): navch. posib*. Lviv: «Triada plus» (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 12.09.2016